

NOBLESSÉ®

Creat cu pasiune și savoir-faire. Un volum Baroque Books & Arts®.

Alexander von Schönburg

ÎNALTA SOCIETATE

dolce vita nu cunoaște sfârșit

ediția a II-a

traducere din limba germană de
MIHAI MOROIU

NOBLESSE®

Colecție coordonată de Dana MOROIU

Alexander von Schönburg, IN BESTER GESELLSCHAFT
Originally published under the title IN BESTER GESELLSCHAFT
Copyright © 2008 by Rowohlt Verlag GmbH, Reinbek bei Hamburg

© Baroque Books & Arts®, 2015

Imaginea copertei: Gheorghe FIKL
Concepție grafică © Baroque Books & Arts®
Redactor: Denise GEORGESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SCHÖNBURG ALEXANDER von

Înalta societate / Alexander von Schönburg;

trad.: Mihai Moroiu. - Ed. a 2-a. - București: Baroque Books & Arts, 2015

ISBN 978-606-8564-17-3

I. Moroiu, Mihai (trad.)

821.112.2-32=135.1

Tiparul executat de Monitorul Oficial R.A.

Niciun fragment din această lucrare și nicio componentă grafică nu pot fi reproduse fără acordul scris al deținătorului de copyright, conform Legii Dreptului de Autor.

Monolog politicos

Am venit pe lume infirm, vă rog să mă iertați că îmi deschid sufletul în fața voastră, trupește îmi merge bine, slavă Domnului. Infirmitatea mea e mai degrabă de natură socială. Ca nobil, sunt apăsător de tot felul de particularități dobândite pe cale genetică, numai bune să îmi împovăreze viața în societatea noastră, a capitalismului târziu. Aristocrația, trebuie știut, a descoperit legile geneticii cu mult înainte de *human genom project*. Anumite caracteristici fizice și intelectuale, desigur, se transmit și în lumea noastră din generație în generație. Dar cum noi am reușit să ne manipulăm ADN-ul prin politica de contractare a mariajelor, unele trăsături specifice au fost exacerbate. Iată câteva exemple de handicapuri moștenite genetic:

Indolența. Ne-am petrecut existența, de-a lungul generațiilor, ca proprietari de pământuri și de păduri. Asta înseamnă, pentru primul născut, o viață liniștită, la țară,

cu ieșiri ocazionale la oraș. O viață contemplativă. Doar frații lui mai mici aveau ocazia să vadă lumea – ca militari, diplomați ori fețe bisericești. Dar și în instituțiile respective prudența, cu alte cuvinte indolența, a fost considerată mult timp o calitate necesară oricărei funcții de conducere. Prin urmare, o consecință a acestor condiții de viață bine conservată de secole este și incapacitatea majorității nobililor de a-și câștiga existența prin muncă. Odată cu industrializarea, ne-am pomenit catapultați în lumea modernă, fără să ne fi fost atribuit și un rol anume. În veacul al XIX-lea, influența noastră cunoștea o nouă eră de înflorire, dar din secolul XX nu mai suntem la căutare.

Și asta nu pentru că am fi trândavi, dar niciodată nu poți să faci ceva fără pasiune și entuziasm. Orice activitate desfășurată cu scopul unic de a-ți câștiga pâinea rămâne neatrăgătoare, și vorbesc în numele majorității congenerilor mei. *The purpose of the aristocracy is most emphatically not to work for money*, după cum a stabilit Nancy Mitford în anii cincizeci. Iar dacă există obiecții, gândindu-ne la nenumărații nobili implicați în instituții bancare și în case de licitație, vom recurge la răspunsul lui Evelyn Waugh, care completa teza prietenei sale, Mitford: *You should have said, not that aristocrats can't make money in commerce, but that when they do, they become middle-class*. De fapt, nobilul de succes al epocii noastre a trecut în rândul clasei de mijloc. În schimb, nobilul care se ambiționează să își conserve idealismul rămâne doar un outsider al societății.

Lucrurile nu stau mai bine nici în ceea ce privește capacitățile noastre intelectuale. Educația, cea care

depășea pragul unei percepții sumare a circumstanțelor, era considerată *bourgeois* și nimeni nu o încuraja, cel puțin în spațiul cultural sud-est-european catolic, ca în familia mea, spre exemplu.

În eseuul său *Anatomia snobismului*, Arthur Koestler a pus fenomenul tot pe seama atitudinilor moștenite: „Pe vremuri, literații erau scribi prost plătiți, care, la rândul lor, proveneau tot din simpli sclavi, în vreme ce clasele sus-puse își vedeau de îndeletnicirile lor de căpetenii. Disprețul la adresa științei, a înțelepciunii și a inteligenței, manifestat de înalta societate rămasă înțepenită în vechile ei tabuuri, răzbate ca un nemijlocit reflex din alte timpuri.” În Anglia, unde marotele aristocrației au fost mai bine conservate decât pe continent, cuvântul *cleverness* a păstrat până astăzi un sens ofensator. *Isn't he clever* rămâne cam cea mai josnică apreciere care poate fi făcută la adresa cuiva, în cercurile alese.

Când mă gândesc, ca scriitor și jurnalist, la câțiva autori care au avut succes, unii mai mult, alții mai puțin, deși erau la fel de apăsați ca mine de arborele lor genealogic (marchizul de Sade, care nu era marchiz, ci conte, VIP-ul Harry Graf Kessler, molie de hermelină și istoric amator, contele Corti etc.), îmi pierd orice speranță că voi fi vreodată considerat un autor serios. Cel mai amenințător exemplu de conte-scriitor este acela al unei rude îndepărtate, cu înclinații mistice, a cărei lucrare a inspirat versurile: „Și când Domnul a răsuflet ușurat, pe contele Keyserling l-a creat.”

Dar pentru a păstra un just echilibru, să notăm și că există, desigur, o seamă de trăsături ereditare mai puțin apăsătoare în viața cotidiană – spre exemplu, capacitatea de a fi altruist și darul cavalerismului – care însă rămân, în orice caz, virtuți fără prea mare însemnătate, după judecata stratului burghezo-mercantilo-dezideologizat care face jocurile în zilele noastre.

Dar, în mijlocul unei epoci în care oricine ajunge să creadă, stârnit de invidia și de răutatea jurnaliștilor, că toată clasa politică se folosește de puterea dobândită în special pentru satisfacerea propriilor sale nevoi, în rândul intelectualității încep să încolțească din nou idei monarhiste. Nu de mult am stat de vorbă cu doi cunoscuți jurnaliști de la importante gazete de nuanță stâng-liberală, care doreau să afle de la mine, cu toată seriozitatea, care dinastie germană s-ar oferi să devină casă domniitoare, în cazul unei restaurări a monarhiei (constituționale). Iar eu nu am avut niciun răspuns potrivit.

Singurul autor din Germania care tratează tema atitudinii distanțe a clasei politice burgheze este, de altfel, tot un nobil, Hans Herbert von Arnim, descendent al bine-cunoscutei Bettina von Arnim, obligat să se confrunte cu cel mai incomod reproș ce îi poate fi adus, mai exact cu acuzația de populism. Ceea ce mie, cel puțin, nu mi se poate imputa, în urma eforturilor mele de a-mi trata cititorii cu răceală.

Cel mai mult rămâne de luptat cu resentimentele burgheziei, care nici acum nu-i poate ierta nobilimii, pe care deși a deposedat-o de putere și de baza ei materială, și a

umilit-o repetat, nu a reușit totuși să o lipsească de vizibilitatea socială și nici de nonșalanța ei caracteristică. Iar clasa de mijloc urbană se străduiește cu disperare să mimeze „viața frumoasă”, ne osândește să scriem manuale de bune maniere, dar nu reușește să învețe nimic din toate astea. De muncitori și de țărani, în măsura în care ei mai există, ne leagă mult mai mult decât de burghezia de la orașe, care dictează asupra momentului (ceea ce se reflectă, de altfel, și în obiceiurile alimentare: ea este clasa de mijloc avută, care se bucură să iasă ca să mănânce „finețuri”, în timp ce muncitorii și nobilii preferă semipreparatele). În speranța că v-am întărit prejudecățile față de nobili cu aceste rânduri, rămân al Dumneavoastră, cu salutări prietenești...

Alexander von Schönburg

Octombrie, 2008

ȚARA VISURILOR

Expediții în lumea frumosului

Religia înaltei societăți

Când faci cronică mondenă, îți irosești o bună parte din viață, sau cel puțin așa mi se întâmplă mie, chinuit de muștrări de conștiință. Oare nu devii astfel părtaș la răspândirea unei grămezi de nimicuri și deșertăciuni? Dar mai există și momente de recompensă, când ai sentimentul că relatările tale cotidiene pot fi o notă de subsol la istoria contemporană. La începutul verii lui 2007, spre exemplu, am descris în *Vanity Fair* un party organizat cu ocazia Bienalei de Artă de la Veneția. De o anume Kathy Fuld, care a închiriat fostul hambar al hotelului Cipriani. Din tavan atârneau coșuri pline cu flori de iasomie, în cantități uriașe, care își răspândeau cu generozitate parful. Comandate la floristul preferat al amfitrioanei, din New York. Și aduse cu jet particular. O extravaganță și pentru simplul fapt că florile de iasomie, cum se poate bănuși, proveneau inițial tot din Europa, de unde fuseseră livrate la New York, tot pe calea aerului.

Soțul lui Kathy este Richard Fuld, președintele acelei bănci de investiții Lehman Brothers a cărei prăbușire a marcat începutul actualei crize economice mondiale. Când mă gândesc la petrecerea de la Veneția, nu mi se mai pare atât de surprinzător ca megalomania monarhilor investițiilor de la New York să se termine în lacrimi. Party-ul venețian mirosea suspect, a Bizanț târziu.

Cât despre târgul de artă de la Veneția, era cel mai important moment din calendarul de întâlniri ale jet-setului internațional. Locul perfect în care se puteau urmări obiceiurile și dansurile rituale de pe marginea prăpastiei. Bienala este de fapt o olimpiadă a artei, unde țările acestei lumi se măsoară între ele prin expoziții, fiecare în pavilionul său. Dar cea mai importantă competiție paralelă se desfășoară în jurul chestiunii: cine organizează cea mai grandioasă petrecere?

Sportul preferat pentru *high society* era – după goana și agitația extenuantă prin expoziții, prin Arsenele di Venezia și la cele mai importante vernisaje din oraș – să se retragă o oră-două în apartament, la hotel (în mod ideal, Gritti sau Cipriani), să întindă cele vreo treizeci de invitații pentru seara respectivă pe brocartul de pe patul cu baldachin și abia apoi, în ultima clipă, să decidă la care va da curs.

Spre exemplu, la dineul oferit de François Pinault, magnatul de bunuri de lux și mecena al artelor, în Palazzo Cini. Pinault deținea controlul asupra Veneției, după ce reușise să ia fața masculului alfa local, Fundația Guggenheim, în lupta pentru amenajarea noului centru

de artă contemporană. Serbarea de la Palazzo Cini era un act de triumf. Întreaga *high society* franceză – inclusiv o jumătate din guvernul Sarkozy – sosise acolo ca să sărbătorească împreună cu Pinault. În vreme ce la majoritatea celorlalte party-uri domina ținuta ostentativ-neglijentă, aici toate doamnele își făcuseră apariția în rochii lungi, de seară – și nu exista niciun domn fără cravată. *Guest star* – Salma Hayek, partenera lui François-Henri, fiul lui Pinault. Tânăra trebuia să nască în scurt timp. Printre oaspeți, și Gert-Rudolf („Muck”) Flick, care mi-a mărturisit că probabil fusese invitat din greșeală, el neavând nicio legătură cu arta modernă, fiind doar statornic colecționar de maestri din vechime: „M-o fi confundat Pinault cu Mick, fratele meu”, mi-a zis.

Sau, cum spuneam, cina lui Kathy Fuld. Cu foarte puțină vreme înainte de falimentul băncii conduse de soțul ei, se hotărâse să se lanseze în mecenatul artistic. Astfel, cumpărase câteva desene de Jasper Jones, cu zece milioane de dolari, le donase apoi la Museum of Modern Art din New York, fiind răsplătită cu președinția consiliului de administrație al MoMA.

Dar invitațiile la *palazzos* particulare de pe Canal Grande erau, desigur, cele mai râvnite, spre exemplu la Palazzo Brandolini, unde cândva a locuit și Richard Wagner, sau la Palazzo Mocenigo, odinioară preferatul lui Oscar Wilde, închiriat de Francesca von Habsburg. Majoritatea locuitorilor Veneției se bucură de bienală ca să fugă din oraș și să își refacă finanțele închiriindu-și palatele milionarilor veniți de aiurea. În schimb, proprietăresele

palatului închiriat de Francesca von Habsburg, trei doamne dintr-o foarte veche familie venețiană, au preferat să rămână pe loc. I-au pus totul la dispoziție, în schimbul unei sume considerabile, și, în loc să plece, s-au retras la ultimul etaj, de unde au început să îi facă viața amară („nu dați muzica tare după miezul nopții“, „nu puneți paharele pe mobilă“, „vă rugăm să nu aveți mai mult de treizeci de oaspeți la un dinner-party“).

Cea mai extravagantă petrecere din ultimul an a fost dată de colecționara moscovită Stella Kesaieva, soție de oligarh, care a invitat sute de oaspeți de primă mână din jet-set la hotelul Cipriani, pentru un concert privat al lui Paolo Conte. Caviarul s-a servit direct din butoaie. În medie, fiecărui oaspete i-au revenit trei bodyguarzi.

Premiul pentru cea mai plicticoasă petrecere i-a revenit, în 2007, lui Tom Krens, șeful rețelei mondiale de muzee Guggenheim. Invitații au fost așteptați la cină, pe terasa filialei sale locale. La masa sa stăteau două doamne, care în ultimii ani, din pricina bugetului lor practic nelimitat pentru achiziții de artă, abia mai reușeau să-i țină în frâu pe marii proprietari de galerii: blonda colecționară ruso-americană Janna Bullock și Ra Hee Hong Lee, a cărei familie e proprietara concernului Samsung. Doamna Lee conduce muzeul familiei din Coreea, care, șarmantă găselniță, nu se cheamă *Muse-um*, ci, modest, *Lee-um*.

Premiul pentru categoria „coolness“ a revenit, în comun, party-ului galeriei londoneze White Cube și serbării organizate de *Vogue* și Gucci la Palazzo Grassi, unde te puteai rătăci prin colecția Pinault, scăldată în muzică

house. Dar zona cea mai specială era de fapt scara de lângă puntea peste Canal Grande, aflată într-o forfotă continuă de gondole, rangul oaspeților fiind desigur cântărit după numărul bodyguarzirilor din escortă. Tot acolo, la pasarelă, a putut fi urmărit și un spectacol spontan pus în scenă de Naomi Campbell, care l-a făcut albie de porci pe șoferul taxiului său acvatic pentru că le dăduse prioritate altor ambarcațiuni.

Ultima bienală a unei epoci altfel lipsite de griji și-a dezamăgit invitații doar în ceea ce-l privește pe Elton John, care plănuise, în semn de reverență în fața înaltei societăți artistice sosite aici, un concert în piața San Marco. Toți miliardarii de familie, prinți și prințese, se aflau deja în posesia biletelor când, în ultimul moment, evenimentul a fost anulat, după ce organizatorul s-a făcut nevăzut, cu tot cu încasări, la Rio de Janeiro.

Societatea colecționarilor de artă poate fi împărțită, grosso modo, în următoarele subspecii: genul Louise MacBain – putred de bogată, dar de origini modeste; urmărește ascensiunea socială prin legăturile cu lumea artistică. Genul Francesca von Habsburg – de familie bună, prin urmare lipsită de ambiții în societate; folosește achizițiile de artă drept terapie ocupațională. Genul Friedrich Christian („Mick“) Flick – sătul de dulce vita; vede în artă un mijloc de a se regăsi. Genul François Pinault – învingător din punct de vedere economic; nu i-a mai rămas decât să își ridice statuie.

Cum majoritatea colecționarilor care domină piața sunt novici pe scena artelor și nu se încumetă la judecăți

proprii, colecțiile lor sunt alcătuite de specialiști. Cu rezultatul că în toate colecțiile particulare desăvârșite în ultimii ani, de la cele din suburbia selectă a Moscovei, Rublevka, și până pe Park Avenue din New York, se reunește același colectiv: Damien Hirst, Paul McCarthy, Andreas Gursky, Cindy Sherman. Oare toți cei care și-au descoperit entuziasmul față de arte în ultimii ani să aibă exact aceleași gusturi? Un hobby foarte costisitor, e drept, dar ei ar trebui, de fapt, să adulmece nebunește prin toate cotloanele după obiecte de artă încă neștiute de nimeni.

Nici bătrânul Heini Thyssen nu a fost tocmai colecționar, ci mai degrabă adunător de artă, dar cel puțin el avea un motiv întemeiat să cumpere tablouri. Petrecându-și seară de seară alături de soția sa, Tita, neînzes-trată cu darul de a-i oferi inspirație spirituală, nu aveau ce să-și spună. Și atunci, în timp ce Tita își urmărea seri-alele ei fâsâite, el se instala alături și își contempla Sisley-ul atârnat deasupra televizorului.

Persoanele care își pot oferi orice, de nici nu mai au ce să își dorească, dacă investesc în artă simt că au șansa să se împărtășească din spiritul omenirii. Sau poate că numai se amăgesc? Lucian, marele satiric al Antichității, un snob bătrân, spunea despre colecționarii vremii sale: „Dacă ai arcul și săgețile lui Hercule nu înseamnă că ești Hercule.”

Kathy Fuld, doamna cu florile de iasomie plimbate par avion, și-a dus între timp cea mai mare parte a colecției de artă la Christie's, în New York, spre a fi licitată. Printre care un Gorky din 1946. Titlul lucrării: *Frică. Studiu*.